

บรรณานุกรม



เอกสารที่ยังไม่ได้อัปเดต

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงนครบาล ร.5 น.5
กรมสุขาภิบาล.

- ___ . ร.5 น.49 เอกสารโต้ตอบกระทรวงศึกษาธิการ.
- ___ . ร.5 น.49.3 กรมพยาบาล.
- ___ . ร.5 น.49.4 การศึกษา.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 5 กระทรวงมหาดไทย ร.5 ม.2.24
ข้าราชการฝ่ายใน.

- ___ . ร.5 ม.2.12.3 ไอศตสภา-สุขศาลา-โรงพยาบาล.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 6 กระทรวงนครบาล ร.6 น.7.5
โรงพยาบาล.

- ___ . ร.6 น.7.10 ประกาศและพระราชบัญญัติ.
- ___ . ร.6 น.29 สภาภาษา.
- ___ . ร.6 น.40 การศึกษา.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 6 กระทรวงศึกษาธิการ ร.6 ศ.1
เบิกเสรีจกกระทรวงศึกษาธิการ.

- ___ . ร.6 ศ.4 โรงเรียน.
- ___ . ร.6 ศ.5 ตำราแบบเรียน.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. กระทรวงศึกษาธิการ ศธ.2 ประกาศและ พ.ร.บ.

- ___ . ศธ.4.4 หลักสูตรการศึกษา.
- ___ . ศธ.8 การพยาบาล.
- ___ . ศธ.8.1 ไอศตสถานรัฐบาล
- ___ . ศธ.8.2 โรงพยาบาล.
- ___ . ศธ.8.3 กองทำพันธหนองปีและซีรัม.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. กระทรวงศึกษาธิการ ศธ.8.4 โรคระบาก.

- ___ ศธ.8.5 สภาอุณาโลมแดง.
- ___ ศธ.8.8 โรงเรียนเวชสโมสร.
- ___ ศธ.10.1 คณะแพทยศาสตร์.
- ___ ศธ.14.4 คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์.
- ___ ศธ.18 สภาภาษาศสยาม.
- ___ ศธ.44 รายงานการศึกษา.
- ___ ศธ.46 โรงเรียนเล็ก.
- ___ ศธ.47 จัดการศาสนา-การศึกษา.
- ___ ศธ.59 โรงเรียนราชแพทยาลัย.
- ___ ศธ.60 โรงพยาบาลศิริราช.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารสำนักนายกรัฐมนตรี สร.0201.6 โรงพยาบาล
จุฬาลงกรณ์และสภาภาษาศไทย.

- ___ สร.0201.7 โรคระบาก.
- ___ สร.0201.ศษ. การศึกษา.
- ___ สร.0201.สพ. สถานพยาบาล.
- ___ สร.0201.สส. การสาธารณสุข.
- ___ ร.6 ศ.6 การแพทย์.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 6 เบ็ดเตล็ด ร.6 ม.9.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 7 กระทรวงมหาดไทย ร.7 ม.2
ประกาศและ พ.ร.บ.

- ___ ร.7 ม.7 กรมสาธารณสุข.
- ___ ร.7 ม.7.1 โรงพยาบาล.
- ___ ร.7 ม.7.3 โรคต่าง ๆ.
- ___ ร.7 ม.7.4 การสุขาภิบาล.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการ ร.7 ศ.1
ประกาศและ พ.ร.บ.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารรัชกาลที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการ ร.7 ศ.7
การแพทย์.

- ___ . ร.7 ศ.7.1 โรงพยาบาล.
- ___ . ร.7 ศ.7.2 โรงเรียนศกุงครรภและพยาบาล.
- ___ . ร.7 ศ.7.3 มูลนิธิร็อกกี เฟลเลอร์.

จกหมายเหตุแห่งชาติ, กอง. เอกสารกระทรวงมหาดไทย มท.0201.2.1.10
การสาธารณสุข.

- ___ . มท.0201.2.1.17 สภาภาษาชกไทย.
- ___ . มท.0201.5 กรมสาธารณสุข.
- ___ . มท.0201.6.7 การปกครอง แผนกสาธารณสุข.

เอกสารที่ตีพิมพ์แล้ว

กรมสาธารณสุข. แถลงการณสาธารณสุข. เลม 3 ันคัย 9 กันยายน พ.ศ. 2470.

___ . แถลงการณสาธารณสุข. เลม 6 ันคัย 8 สิงหาคม พ.ศ. 2473.

กระต่าย (นามแฝง). "นางสาวฟลอเรนซ์ ไนทิงเกล" นารีเรื่องนาม พิมพ์ที่
โรงพิมพ์มหาดไทย กรมราชทัณฑ์, 2497.

ภาษาชกไทย, สภา. ความรู้บางอยางเกี่ยวกับการภาษาชกและสภาภาษาชกไทย. พระนคร:
สยามอักษรกิจ, 2481.

___ . กำนานสภาภาษาชกไทยคอนที่ 1-2. พระนคร: โรงพิมพ์ทวีรณสาร,
2510.

___ . กำนานสถานเสาวภาและแนะนำป้องกันโรครกัยไข้เจ็บของสภาภาษาชก.
กรุงเทพฯ: โสภณพิพรชนนกร, 2478.

ภูทลลลล สายประคินธุร์ และ จิตร ภูมิศักดิ์. ประวัติศาสตรัสกรไทย. กรุงเทพฯ:
2529

ดุรุสภา, องค์การค้ำ. กฎหมายตราสามดวง เลม 1. พระนคร: ดุรุสภา.

จดหมายเหตุการณ์พยาบาล. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1, 2470.

จดหมายเหตุการณ์พยาบาล. ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ตุลาคม, 2490.

จดหมายเหตุการณ์พยาบาล. สมาคมนางพยาบาลแห่งประเทศไทย ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม 2497.

จอร์จ ฮอสส์ เฟลทส์. หมอเฮาส์ในรัชกาลที่ 4. พระนคร: โรงพิมพ์ร่วมมิตรไทย, 2504.

จรัญ เกรินพงษ์. (บรรณาธิการ) ประวัติการแพทย์ไทยในสมัยรัตนโกสินทร์. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2525.

จ่านง เมืองแมน. ประวัติการพยาบาล. กรุงเทพฯ: เลียงเชียงจงเจริญ, 2528.

จิระนันท์ พิตรปรีชา. โลกที่สี่. กรุงเทพฯ: กลุ่มผู้หญิง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. "พระบรมราชาธิบายว่าด้วยความสามัคคี" ประวัติศาสตร์และการเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

_____. พระราชหัตถเลขาและหนังสือกราบบังคมทูลของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี. พระนคร: อรุณสภา, 2526.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า. เกิดวังป่ารุกข์. พระนคร: คลังวิทยา, 2505.

_____. เจ้าชีวิต. พระนคร: คลังวิทยา, 2505.

เจ็ดสิบสองปีสารศิษย์เกาพยาบาลสภาอากาศไทย. กรุงเทพฯ: ทวีรณสาร, 2529.

ฉลองครบรอบ 40 ปี สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2510.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และคณะ. วิวัฒนาการนิคมไทย. กรุงเทพฯ: สารศึกษาการพิมพ์, 2523.

ณัฐฉัตร สุทธิสงคราม. ชีวิตและงานกวีนิพนธ์ของคุณพุ่มจินตกวีศรี. กรุงเทพฯ: อรุณสภา, 2517.

_____. พระประวัติและงานสำคัญของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงวงศาธิราชสนิท. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2524.

การวาทัน เมตตาริกานนท์. "ระบบตัวเดียวหลายเมียในสังคมไทย" ศิลปวัฒนธรรม
ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 มีนาคม 2528.

คำร้องแพทยาคูณ, พลตรีพระยา. สภากาชาดไทยกับโรงเรียนแพทย์และพยาบาล.
พระนคร: ทวีรณสาร, 2496.

คำร้องราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ. ความทรงจำ. พระนคร: แพร่พิทยา, 2514.

_____ . ตำนานโรงเลี้ยงเด็กของพระอัครชายาเธอ. กรุงเทพฯ:
โสภณพิพรรฒธนากร, 2472.

_____ . นิทานโบราณคดี. พระนคร: แพร่พิทยา, 2514.

_____ . ประวัติเจ้าจอมมารคัทติม รัชกาลที่ 5 กับสุภานิกทุกคคะสอนบุตร.
แจกในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าจอมมารคัทติม รัชกาลที่ 5
ณ วัดเทพศิรินทราวาส, 11 มีนาคม 2481.

_____ . ประวัติบุคคลสำคัญ. พระนคร: พระจันทร์, 2493.

โคแลน, โจเซฟิน เอ. ประวัติการพยาบาล. กรุงเทพฯ: เจริญกิจ, 2525.

กะวันออก (นามแฝง). สุภาพสตรี. ปีที่ 1 เล่ม 2, 2473.

กะวันออก (นามแฝง). สุภาพสตรี. ปีที่ 1 เล่ม 17, 2474.

ทิพากรวงษ์มหาโกษาธิบดี, เจ้าพระยา. หนังสือแสดงกิจจานุกิจ. พระนคร:
คุรุสภา, 2514.

ที่ระลึกวาระครบ 100 ปี แห่งวันประสูติพลเอกสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา
ชัยนาทเรนทร วันที่ 12 พฤศจิกายน 2528. กรุงเทพฯ: อักษรสาส์น,
2528.

ไทรน้อย (นามแฝง). จอมพลเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรี. พระนคร: แพร่พิทยา, 2507.

ขำรงนาวาสวัสดิ์, หลวง. ปรากฏกาชาด. พระนคร: ยัมศรี, 2484.

นครสวรรค์ศักดิ์พินิจ, กรมหมื่น. งานของกาชาด. พระนคร: ทวีรณสาร, 2502.

นายหนวย (นามแฝง). หมอมรักเล็กกับกรุงเทพฯและอเมริกันชนแรก. พระนคร:
รัชการมภ, 2508.

- นิคม จันทรวิฑูร. อาชีพ การศึกษา และแนวความต้องการของสตรีไทย. กรุงเทพฯ: กรมประชาสงเคราะห์, ม.ป.ป.
- นิกา (นามแฝง). ครึ่งหนึ่งยังจำได้. กรุงเทพฯ: ธนบรรณ, 2508.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. วัฒนธรรมกรรมพิทักษ์วรรณกรรมทันสมัยกับโกสินทร์ เอกสารวิชาการ หมายเลข 20 เพื่อประกอบการสัมมนาสองศตวรรษรัตนโกสินทร์: ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย (3 - 5 กุมภาพันธ์ 2525).
- _____ . ปากไก่ และใบเรือรวมความเรียงว่าด้วยวรรณกรรม และประวัติศาสตร์ทันสมัยกับโกสินทร์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การ์พิมพ์, 2527.
- นันทิยา สว่างวุฒิธรรม. "การควบคุมกำลังคนในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการจกการเกณฑ์ทหาร (พ.ศ. 2325 - 2448)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- แน่น้อย ทิศศิริานนท์. "เสนาบดีกระทรวงธรรมการในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- บร็คเล, แคนบร็อค บี. . ประชุมพงศาวดารภาคที่ 31 จกหมายเหตุเรื่องมิชชันนารีอเมริกันเข้ามาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: โสภณนิพนธ์นากร, 2468.
- บริรักษ์เวชชการ, พระยา. การสาธารณสุข. พระนคร: ไทยเซเซม, 2511.
- บุญเจือ องค์ประคิษฐ์. พระประวัติสมเด็จพระราชาเจ้าฟ้ามหิตลออกุศลยเกษตรมหลวงสงขลานครินทร์, ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- บุญยงค์ เกศเทศ. "สถานภาพของสตรีไทยในวรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325 - 2394." วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- ปรมานุชิตชินไธรส, สมเด็จพระ. พระปฐมสมโพธิกถา. พิมพ์ครั้งที่ 4 พระนคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, 2482.

ประจักษ์ ประภาพิตยาคม. ประเพณีและไสยเวทวิทยาในชุมชนข้างขุนแผน.

กรุงเทพฯ : อรุณสภา, 2525.

ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2408 - 2411. กรุงเทพฯ : อรุณสภา, 2504.

ประยูทธ สิทธิพันธ์. พระราชประวัติสมเด็จพระราชบิดาเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์. พระนคร : มหุงศึกษา, 2503.

_____ . สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย. พระนคร : คลังวิทยา, 2506.

ประวัติโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และโรงเรียนพยาบาลจุฬาลงกรณ์. พระนคร : กรมสารบรรณทหารอากาศ, 2514.

ปาลเลกซ์, มงเซเยอร์. เล่าเรื่องเมืองสยาม. กรุงเทพฯ : ก้าวหน้า, 2520.

ปิยะฉัตร ปิยะวรรณ. ระบบไพร่ในสังคมไทย พ.ศ. 2411 - 2453. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับมูลนิธิสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2526.

ปิยนาด มุมนาค และ มรรยาท กิจสุวรรณ. การวิเคราะห์ค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2394): ระบบเครือญาติ การแต่งงาน และครอบครัว. งานวิจัยงบประมาณแผ่นดินของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2526.

พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล. บทบาทของสตรีค่านสังคมและเศรษฐกิจในสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - 2525). คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มกราคม 2525.

พิจิตรจิราภา เทวกุล, ม.จ. . . พิจิตรานุกรม. พระนคร : พานิชศุภผล, 2486.

พิชญา พัฒนา. ความเป็นมาของการแพทย์เมืองไทย. พระนคร : โอเคียนส์ไทร์, 2509.

พัชนี อัยราชวัง. "จริยศึกษาของสตรีไทยในสุภานิกสอนหญิงค่ากลอน."

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.

พิพาคา ยิ่งเจริญ และ สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. การศึกษาและผลกระทบต่อสังคมไทย รัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 - 2394) รายงานผลการวิจัยทุนวิจัยรัชดาภิเษกสมโภช ผลงานวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลำดับที่ 3 มิถุนายน 2525.

- พิณพาทย์พิทยา, คุณหญิง. "จริยศึกษาของพยามบาล" พยามบาลประกาศนียบัตรรุ่น
พ.ศ. 2482 และบันทึกเหตุการณ์ของข้าพเจ้า. พิมพ์อนุสรณ์งานพระราชทาน
 เพลิงศพ นางเต็มจิตร กิสสะมาน ณ เมรุวัดคัมภุชสังฆกิจวิหาราม, 2513.
- _____ . ประวัติการพยามบาล. กรุงเทพฯ: อักษรสมัย, 2519.
- พระมหาธรรมราชาลิไท. ไกรภูมิพระร่วง. นนทบุรี: เจริญอักษรการพิมพ์, 2515.
- "พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานคณะกรรมการ
 การจัดงานโรงพยาบาล" ลงวันที่ 3 เดือน 1 แรม 7 ค่ำ ปีชวด สัมฤทธิศก
 1250. เวชนิสสติก. ฉบับที่ระลึกงานฉลอง 50 ปี (2432 - 2483).
 ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- ยอร์จ ฮอสส์ เฟลทส์. กร. เรโนลด์ เฮาส์ หมอฝรั่งสามรัชกาล. กรุงเทพฯ:
 สุริยบรรณ, 2525.
- ยุวดี ทัพนิยากร. "วิชาการของการแพทย์ไทยตั้งแต่สมัยเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดรัชกาล
 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
 ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- "บอกเปิดโรงพยาบาล". ราชกิจจานุเบกษา 5 (18 เมษายน 2431): 42
- "ประกาศตั้งโอสถสภา". ราชกิจจานุเบกษา 19 (17 พฤษภาคม 2445): 114
- "รายงานการโรงเรียนแพทย์ของกรมราชทัณฑ์ของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี".
ราชกิจจานุเบกษา 28 (10 พฤศจิกายน 2454): 390 - 395.
- "โรงพยาบาล". ราชกิจจานุเบกษา 5 (31 กรกฎาคม): 126.
- ลาธุแบร์, ซิมอง เกอ. จดหมายเหตุลาธุแบร์ (เล่ม 1) แปลโดย สันต์ ท. โกมลบุตร
 กรุงเทพฯ: ก้าวหน้า, 2510.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยา. ขรรจบคึก. พระนคร:
 โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2514.
- ว.พ. (นามแฝง). หนังสือพิมพ์สุภาพสตรี "สตรีกับกฎหมาย" ปีที่ 1 เล่ม 15,
 18 มิถุนายน 2474.

- วารุณี โอสถารมย์. "การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ. 2411 - พ.ศ. 2475".
 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- เวชศึกษาแพทยศาสตร์สังเขปเป็นสมุคภูมิของหมอและผู้ป่วยบาล. ม.ป.ท., 2475.
 ศิลปากร, กรม. เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. ชนบุรี: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, 2513.
 ศิริพร สะโครบาเน็ค. "การเรียกร้องสิทธิสตรีของหญิงไทย (2398 - 2475)"
สตรีทัศน์. ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 เดือนสิงหาคม - ตุลาคม, 2526.
- ศรีวิไล สิงหนคร. "ประวัติโรงเรียนพยาบาลดุงครรภ์และอนามัย. Mc Cornic
 Hospital 75 the Anniversaries .ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- สายชล วรณรัตน์. "ผลกระทบของหมอบริคเลย์ต่อสังคมไทย." เอกสารทางวิชาการ
 เพื่อประกอบการสัมมนาหมอบริคเลย์กับสังคมไทย. จัดโดยสถาบันไทยคดี
 ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2528.
- สนามจันทร์ (นามแฝง). นารีนาถ ปีที่ 1 ฉบับที่ 5, 1 กุมภาพันธ์ 2473.
- สุก แสงวิเชียร, นายแพทย์. "นายแพทย์บริคเลย์กับการนำการแพทย์แผนปัจจุบัน
 สู่ประเทศสยามในสมัยรัตนโกสินทร์." เอกสารทางวิชาการ เพื่อประกอบ
 การสัมมนาหมอบริคเลย์กับสังคมไทย. จัดโดยสถาบันไทยคดีศึกษา
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โครงการไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
 2528.
- สะอาก ไชยวัฒน์. การศึกษาประวัติศาสตร์เปรียบเทียบงานกรรมทูตของโรมันคาทอลิก
 กับโปรแตสแตนท์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สุริยบรรณ, 2519.
- สิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร. ก้นกำเน็คของชนชั้นนายทุนในประเทศไทย
 (พ.ศ. 2398 - 2453). กรุงเทพฯ: สร้างสรรค์, 2524.
- สุทธิพันธ์ ชูทรานนท์. "การจัดเก็บภาษีอากรและผลกระทบต่อสังคมไทย
 พ.ศ. 2416 - 2475." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

- สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. การศึกษาของสตรีไทย พ.ศ. 2411 - 2475. ข้อสรุปเบื้องต้นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง "สถานภาพทางสังคมของสตรีไทย พ.ศ. 2411 - 2475". เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง "ความสืบเนื่องและความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย: 2411 - 2519". จัดโดยโครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัยและภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (21 สิงหาคม 2527).
- เสวีร พันธ์รังสี และ อัมพร ทีชะระ. ท้องถิ่นสยามยุคพระพุทธเจ้าหลวง. แปลจาก Temple and Elephants : ของ Carl Bock กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2529.
- เสวีรโกเศศ. ประเพณีเกี่ยวแกชีวิติก: เกิด - ตาย. พระนคร: โรงพิมพ์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2505.
- _____. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิติก. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2514.
- _____. ชีวิติกชาวไทยสมัยก่อน. พิมพ์ครั้งที่ 1 พระนคร : ราชบัณฑิตยสถาน, 2510
- หนังสือจดหมายเหตุ. (The Bangkok Recorder. Vol.1 No.8 Nov 18th, 1865).
- หนังสือจดหมายเหตุ. (The Bangkok Recorder. Vol.1 No.17 Nov 3rd, 1865)
- ห่อขีรญาณ. หมู่จดหมายเหตุ ร.4 จ.ศ. 1223 เลขที่ 117.
- ห่อขีรญาณ. หมู่จดหมายเหตุ ร.4 จ.ศ. 1215 เลขที่ 120.
- อนุสรณ์ 60 ปีโรงเรียนพยาบาลกองครุภและพยาบาลของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ. ม.ป.ท., 2500.
- อนุสรณ์ 60 ปีโรงพยาบาลแมคคอมิก. ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- อัจฉรา กาญจนมัย. "การฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนต้น (พ.ศ. 2325-2394)". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.
- อัจฉราพร กนุพิสมัย. "กบฏ ร.ศ. 130: ศึกษากรณีการปฏิรูปทางการปกครองและกลุ่ม "ทหารใหม่" ". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

อัครพาทู (นามแฝง). "ความเป็นชาติโดยแท้จริง" พระราชนิพนธ์ที่นำผู้ของลับเกล้า
รัชกาลที่ 6. พระนคร: รวมสาส์น, 2506.

อุทุมพร วีระไวทยะ. พระราชประวัติส่วนพระองค์สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ
พระบรมราชชนนีพันปีหลวง (เล่ม 1). กรุงเทพฯ: อรุณสภา, 2515.

เอกสารสาธารณสุขพิเศษ. แจกในงานทำบุญร้อยวัน ศพอำมาตย์เอก พระยาพิณนิชัยนิเทศ,
30 พฤศจิกายน 2469.

แอมบ็อก โลว์ มอฟแพ็ค (แต่ง) นิจ ทองโสภิต (แปล): แผ่นดินพระจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมาคมนักวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2520.

ถอดเทปสัมภาษณ์

นางสาว ทองม้วน สุชะจรัส. นักเรียนพยาบาลแมคคอมมิค รุ่นที่ 3 ปีพ.ศ. 2471.

รหัส ปคส.3/84, 26 พฤศจิกายน 2527.

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



தாகமவாக

சுமய சிவமதரதயவாக
சுமலகரமமகாவதயவாக

ภาคผนวก ก.

ประวัติและการสรรเสริญกิติคุณของนางสาวฟลอเรนซ์ ไนคิงเกล ในคราว
ประชุมใหญ่ของสมาคมนางพยาบาลแห่งกรุงสยาม เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2494

... อันการพยาบาลกอรุณวิทยวนั้น ถ้าจะว่าไปก็มีใช้เป็นที่
ไคมีมานานานัก แม้ในประเทศที่รุ่งเรืองด้วยศิลปวิทยาการก่อนเราชานาน
ก็เพิ่งจะไคมีนิยมใช้วิธีการพยาบาลอันกอรุณวิทยวนั้นแพร่หลาย แต่เมื่อประมาณ
50 ปีมานี้เท่านั้นเอง ก่อนสมัยขึ้นไปเช่นอย่างในประเทศอังกฤษก็ยังใช้หญิง
ลูกจ้างสามัญเป็นนางพยาบาล มีฐานะเป็นอย่างคนงานเท่านั้นเอง หว่าไคมี
การศึกษาย่างหนึ่งอย่าง ไคไม่ ยิ่งซ้ำร้ายกว่านั้นแม้แต่เพียงจางลูกจ้างก็หา
ไคมีทั้งยาก ไคมีใครอยากทำการนี้ มีแต่คนที่ประพฤติกิริยามาก่อนทำอย่างอื่น
ไคไคจึงมารับจ้าง เหตุฉะนั้นจึงไคมีสตรีชั้นที่สมัคร เป็นนางพยาบาลเลย
ส่วนประเทศฝรั่งเศษมีกิริยาอย่างนี้ ซึ่งทำการโดยเห็นเป็นการบุญ แต่ก็หาไค
ทำกอรุณวิทยวนั้นอย่างหนึ่งอย่าง ไคไม่

ในระหว่างยุคนี้ หากจะมีกุลสตรีชั้นสูงทำการพยาบาลบ้างเป็นรายๆ
ก็แต่ในยามสงคราม ซึ่งเห็นแก่การบุญกุศลเป็นที่ตั้งสมัครออกไปเกิดกุลแก่ทหาร
เจ็บป่วยในยุทธภูมิ เช่น ในสงครามครีเมีย พ.ศ. 2397 ซึ่งอังกฤษ ฝรั่งเศษ
และตุรกีเป็นสัมพันธมิตรรวมสู้รบกับรัสเซีย มีเจาหญิงรัสเซียทรงพระนามว่า
เอลเลน เปาลอฟนา ไคจัดแพทย์และนางพยาบาลไปทำการรักษาพยาบาล
ทหารรัสเซีย แต่ก็เป็นการชั่วคราวสงครามนั้น เมื่อสิ้นสงครามแล้วก็สูญชื่อ
เสียงไป มีโลกอกการอันไคเป็นผลยังยืน แต่ในคราวสงครามอันเกี่ยวกันมีกุลสตรี
อังกฤษคือ นางฟลอเรนซ์ ไนคิงเกล ไคจัดแพทย์และนางพยาบาลไปทำการ
ในสนาม ปรากฏคุณความดีเป็นอย่างวิเศษยิ่ง เพราะตัวนางสาวฟลอเรนซ์
ไนคิงเกลเอง เป็นผู้ทั้งอยู่ในคุณธรรมอย่างสูง เต็มเปี่ยมไปด้วยความเมตตา
กรุณา มีไคเห็นแก่ความเหนื่อยยาก เวลาศึกสู้กับคนอื่น ๆ หลับนอนกันหมด
นางสาว ไนคิงเกลยังออกเดินตรวจคนเจ็บมีไคขาด มือหนึ่งถือตะเกียง อีก
มือหนึ่งลูบไล้ปลอบโยนผู้ที่กำลังทุกข์อยู่ในความเจ็บปวดทุกขเวทนา คนเจ็บ
ทุกรายเรียกหาควาหาเป็นที่พึ่งบรรเทาทุกข์ นี่เป็นภาพอันจับตาจับใจ
แก่คนที่ไคประสบพบเห็นในครั้งนั้นมีรูป ชื่อเสียงของนางสาวฟลอเรนซ์
ไนคิงเกล จึงปรากฏแก่ประชาชนเป็นที่นับถือและเป็นตัวอย่างคนแก่
แห่งการพยาบาลอันซักจงใจ เกิดความนิยมเลื่อมใสศรัทธากันสืบมาแต่ครั้งนั้น

แต่กิติคุณของนางสาวฟลอเรนซ์ ไนคิงเกล มีไคสิ้นสุดแต่เพียงนั้น
เมื่อเสร็จสงครามแล้วมีผู้ศรัทธาเรียไรตั้งทุนให้ทำการฝึกหัดนางพยาบาล

และนางสาวไนติง เกล็ดก็ได้เรียบเรียงแบบตำราวิชาพยาบาลขึ้นเป็น
ปฐมในครั้งนั้น กับจัดวางระเบียบการโรงพยาบาลต่าง ๆ และจัดตั้งโรงเรียน
นางพยาบาลขึ้นแต่ครั้งนั้นเป็นต้นมา ประเทศต่าง ๆ ทั่วทวีปยุโรปและอเมริกา
ก็โคมายาดแบบเรียนและหลักการของนางสาวฟลอเรนซ์ ไนติง เกล็ด ไปโซ
ทั่วกัน จึงนับว่านางสาวฟลอเรนซ์ ไนติง เกล็ด เป็นปฐมบุรพจารย์ของโลก
ในวิชาพยาบาล

นางสาวฟลอเรนซ์ ไนติง เกล็ด มีประวัติชีวิตในปี พ.ศ. 2363
ในตระกูลพลเรือนชาวอังกฤษ โคอาสาชวยทำการพยาบาลโดยใจสมัคร
เมื่อเห็นว่าตกโรคระบาดในกรุงลอนดอนในปี พ.ศ. 2397 และได้อุปสา
คูนนางพยาบาล 38 คนไปทำการในสนามคราวสงครามกรีเมีย ทำให้ฐานะ
ของการพยาบาลเปลี่ยนรูปเป็นการบุญการกุศล รัฐบาลอังกฤษจะให้เงิน
รางวัลที่ไม่ยอมรับ ต่อมาในพ.ศ. 2400 ได้เริ่มวางระเบียบการสร้าง
โรงทหารให้เขาหลักสุขวิทยา ช่วยคิดแบบระเบียบการโรงพยาบาลทหาร
ระเบียบการอนามัยสำหรับทหารในประเทศอินเดีย จัดระเบียบการโรง-
พยาบาลพลเรือน ทำแบบตำราและตั้งโรงเรียนนางพยาบาลเป็นแบบอย่าง
นำไปโซทั่วโลก จักว่าเป็นผู้ที่โคทำคุณประโยชน์ให้แก่มนุษยชาติอย่างใหญ่
หลวงตลอดชีวิต ถึงแก่กรรมในปี พ.ศ. 2453 อายุ 90 ปี รัฐบาลอังกฤษ
คิดให้เกียรติยศผู้บังคับในโบสถ์เวสต์มินสเตอร์ อันเป็นที่ทำพิธีราชาภิเษก
ของพระเจ้าแผ่นดินอังกฤษ แต่หากเจ้าตัวไม่ยอมรับ ขอให้ไปฝังไว้ภายนอก
ไกลกับศพมีความราคา นับว่าโคแสดงความสงบเสงี่ยมเป็นวาระสุดท้าย

ข้าพเจ้านำประวัติของนางสาวฟลอเรนซ์ไนติง เกล็ด มากล่าวในที่นี้ก็เพื่อ
จะโคเห็นตระหนักว่า นางสาวฟลอเรนซ์ไนติง เกล็ด ไม่แต่เป็นปฐมบุรพจารย์
ของนางพยาบาล ยังเป็นตัวอย่างอันประเสริฐอีกด้วย ในจรรยาบรรณ
ของนางพยาบาล ในความเสียสละพลีชีวิตให้แก่มนุษยชาติด้วยเมตตากรุณา
เป็นที่ตั้ง มิโคเห็นแก่สินจ้างรางวัล เป็นผู้ทำให้ฐานะของการพยาบาล
เลื่อนชั้นสู่ศักดิ์เป็นวิชาชีพอันสาธุชนพึงยกย่องนิยม ชื่อเสียงเกียรติคุณของ
นางสาวฟลอเรนซ์ ไนติง เกล็ด จักจรรักษ์ยังยืนในตำนานของโลก ไม่มีเวลา
เสื่อมสูญ และในสกุลภาษาก็โคมีผู้ศรัทธาให้ทุนสร้างเหรียญฟลอเรนซ์
ไนติง เกล็ดขึ้นไว้มอบให้กรรมการภาษาคราระหว่างประเทศเป็นผู้วินิจฉัยเลือก
ให้ เป็นเครื่องหมายความชอบแก่นางพยาบาลสภาภาษาคราต่าง ๆ ไม่ว่า
ของชาติไหน ๆ ที่โคทำความดีความชอบพิเศษ เช่นโคทำการในสนามรบ
เป็นคน ก็เป็นปัจจัยอีกส่วนหนึ่งที่จะให้ปรากฏชื่อเสียงของนางสาว
ฟลอเรนซ์ ไนติง เกล็ด เป็นอนุสาวรีย์อยู่ในวันคร

นางพยาบาลทั้งหลายทราบประวัติการนี้แล้ว จงจำใส่ใจเป็นเครื่อง
ระลึกเตือนสติ และเป็นเยี่ยงอย่างทางบำเพ็ญคุณธรรมอันควรแก่ฐานะ
ของตนสืบไป เทอญ.

ภาคผนวก ข.

ข้อบังคับสมาคมนางพยาบาลแห่งประเทศไทย



ข้อบังคับของสมาคม

- ข้อ 1 สมาคมนี้มีชื่อว่า "สมาคมนางพยาบาลแห่งประเทศไทย" สำนักงานของสมาคมนี้ ตั้งอยู่เลขที่ 1/3 บ้าน ศาสดาแดง ถนนสีลม อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร
- ข้อ 2 ความประสงค์ของสมาคมนี้คือ จะบำรุงวิชาการพยาบาลในประเทศไทย เสริมสมานความสามัคคีในระหว่างผู้มีอาชีพในทางการพยาบาล และ เกื้อกูลส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาและรู้วิธีการในหน้าที่นางพยาบาลให้สูงขึ้น
- ข้อ 3 สตรีทุกคนซึ่งมีประกาศนียบัตรวิชาพยาบาลอันคณะกรรมการเห็นสมควร จะขอให้เลือกเข้าเป็นสมาชิกแห่งสมาคมนี้ได้
- ข้อ 4 ให้มีกรรมการ 14 คน คือ นายก อุปนายก เลขานุการ ผู้ช่วยเลขานุการฯ เภรฎุฎิก ปฏิคม บรรณารักษ์ และกรรมการอีก 6 คน กรรมการที่ปรึกษาอีก 6 คน
- ข้อ 5 ตำแหน่งกรรมการในสมาคมนี้จักเป็นกิตติมศักดิ์ และทุก ๆ 2 ปี กรรมการจักต้องเปลี่ยนเวียนกัน ออกจากตำแหน่ง เป็นจำนวนครึ่งหนึ่ง แล้วให้จัดการ เลือกตั้งกรรมการใหม่ขึ้นแทนผู้ที่ออกไป โดยให้สมาชิกจกชื่อสอคของบุคคลนั้นส่งมายัง เลขานุการ ผู้ใดใคร่คะแนนสูงกว่าผู้อื่น ผู้นั้นเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ถ้าใคร่คะแนนเท่ากัน นายกเป็นผู้ชี้ขาด ให้เลขานุการส่งหนังสือแนะนำชื่อสมาชิกผู้ที่อยู่ในกรุงเทพฯ ซึ่งกรรมการเห็นสมควรไปยัง

สมาชิกเพื่อเป็นทางคำปรึกษาในการเลือก แต่กรรมการผู้ที่ออกแล้วนั้น อาจได้รับเลือกเป็นกรรมการอีกได้

ส่วนการเลือกตั้ง นายก เลขาธิการและเหรัญญิกนั้น ให้กรรมการเลือกตั้งกันเองทุก 2 ปี ถ้ามีเหตุจำเป็น นายกอนุญาตให้ผู้ที่เคยหนึ่งออกจากตำแหน่งเหล่านี้ได้ แต่ถึงออกจากตำแหน่งนี้แล้ว ก็ยังเป็นกรรมการในสมาคมต่อไป

อนึ่ง เมื่อพ้นกำหนดเวลา 2 ปี นับตั้งแต่ได้ตั้งคณะกรรมการชุดแรกนั้น กรรมการครั้งจำนวนจักออกจากตำแหน่งโดยวิธีจับฉลาก

หน้าที่ ข้อ 6 ให้คณะกรรมการ มีหน้าที่อำนวยความสะดวกทั้งหลายของสมาคมในของคณะกรรมการระหว่างเวลาที่มีได้มีประชุม มีอำนาจออกข้อกติกากิจการกรรมการสำหรับกรรมการ กิจการพิเศษ บรรจุเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งที่ว่างที่มีได้มีการประชุม กำหนดที่ทำการแห่งหนึ่ง หรือหลายแห่งตามแต่จะเห็นสมควร และให้อุปมัติกิจการทั้งหลายของกรรมการ และถ้าตำแหน่งกรรมการว่างลงในระหว่างที่ยังไม่ถึงคราวเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการเลือกตั้งผู้เป็นสมาชิกขึ้นเพื่อรับตำแหน่งแทนผู้นั้นตามเวลาที่กำหนดให้

นายก เลขาธิการ และเหรัญญิกจักอยู่ในคณะกรรมการโดยตำแหน่งนั้นเอง กรรมการ 5 คน จึงจะเป็นองค์ประชุมสำหรับคณะกรรมการ องค์ประชุมนี้รวมทั้งคณะกรรมการที่อยู่ในคณะโดยตำแหน่งคนใดก็ได้มาประชุม คณะกรรมการนั้นด้วย

การประชุม ข้อ 7 ให้มีการประชุมประจำปีของสมาคมนี้ เวลาและที่ ๆ จะประชุม นั้นจะใ้กำหนดไว้ในคราวประชุมประจำปีก่อนก็ได้ หรือคณะกรรมการจะกำหนดให้ก็ได้ และถ้าคณะกรรมการเห็นสมควรโดยพฤติการณ์จะให้มีการประชุมนอกจากนี้อีกก็ได้

องค์ประชุม ข้อ 8 สมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในที่ และเวลาที่มีการประชุมประจำปีนั้น

เป็นองค์ประชุมปรึกษาจัดการได้

- ล่าคืบข้อ ข้อ 9 ล่าคืบข้อปรึกษาในคราวประชุมวันหนึ่ง ๆ นั้นดังนี้ คือ
- ปรึกษา ก) อ่านรายงานประชุมคราวก่อน เว้นแต่ที่ประชุมจะลงมติว่าไม่ต้องอ่าน
ข) รับเรื่องราวที่คณะกรรมการเสนอว่า เพื่อขอให้สมาคมคำวิ
ค) โต้เถียงข้อกระทู้ที่คณะกรรมการเสนอมา และคำวินิจฉัยตามแต่
ที่ประชุมจะเห็นสมควร
- ภาษา ข้อ 10 ภาษาที่จะใช้ในการโต้เถียงกัน หรือที่จะจกลงในรายงานนั้น
ให้ใช้ภาษาไทย เว้นแต่ที่ประชุมจะตกลงให้ใช้ภาษาอื่น
- แสดง ข้อ 11 สมาชิก คนหนึ่ง จะพูดด้วยเรื่องใดเกินกว่าครั้งหนึ่งไม่ได้
โวหาร นอกจากจะเป็นคำตอบหรือคำบรรยาย และต้องไม่เกินกว่า 10 นาที เว้นแต่
จะได้รับอนุญาตจากที่ประชุม
- กิจการ ข้อ 12 เมื่อได้มีการประชุมประจำปีครั้งหนึ่ง ๆ แล้ว ให้รวบรวมบรรดา
กิจการที่กระทำสำเร็จ ไปในที่ประชุมพิมพ์ขึ้นเป็นเล่ม แล้วคณะกรรมการจะ
อ่านวยให้เป็นที่ ในสมุคนี้ให้มีรายงานการประชุมและเรื่องราวอื่นด้วย แล้ว
แต่จะสั่งให้พิมพ์ขึ้น
- ค่าบำรุง ข้อ 13 สมาชิกของสมาคมนี้ จะต้องมอบเงินประจำปีให้แก่เหรียญ
คนละ 10 บาท สมาชิกตลอดชีพ 200 บาท
- ค่าใช้จ่าย ข้อ 14 ห้ามมิให้ใช้จ่ายหรือก่อให้เกิดความรับผิดชอบเกินกว่าจำนวน
เงินที่มีอยู่ในมือของเหรียญ
- การก่าจิก ข้อ 15 ถ้าสมาชิกคนใดคองโทษในทางอาญา หรือเมื่อคณะกรรมการ
ได้สืบสวนดองแท้แล้ว และชี้ชัดว่ามีความผิดฐานประพฤติกินให้เสื่อมเสีย
ความนิยมในวิชาชีพ หรือ เป็นเหตุจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแก่สมาคมนี้
ก็ให้ก่าจิกสมาชิคนั้นออกเสียโดยพลัน

ข้อ 16 การที่จะกำจัดนี้ ให้ตัดสินโดยมติสองในสามของจำนวนกรรมการให้คณะกรรมการ และของจำนวนสมาชิกที่มาประชุมไม่น้อยกว่า 10 นาง

ข้อ 17 สมาชิกคนใดถูกห้ามมิให้มีอาชีพในทางนี้ในเมืองของคนก็ค หรือชาคคุณสมบัติอันจะพึง เป็นสมาชิกไคก็ค ย่อมชากจากความเป็นสมาชิกแห่งสมาคมนี้ทันที และหมดสิทธิที่จะเรียกร้องเกี่ยวของแก่ทรัพย์สินแห่งสมาคมนี้ และทั้งในกาลต่อไปห้ามมิให้รับเลือกผู้นั้นเข้าเป็นสมาชิกอีก

แก้ไข ข้อ 18 ข้อบังคับนี้อาจแก้ไขเพิ่มเติมได้ในที่ประชุมประจำปี โดยไค
เพิ่มเติม รับมคสามในสี่ของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม เมื่อไคแจ้งข้อความที่จะให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ทราบล่วงหน้าแล้ว 3 วัน

สมาคมนี้ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2470 และไคจดทะเบียน
กรมการทะเบียนนิติบุคคล พ.ศ. 2470 ทะเบียนหมายเลขที่ 67

ที่มา : จกหมายเหตุการพยาบาล ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (ตุลาคม 2494) หน้า 26-29

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

ตารางภูมิหลังของนักเรียนพยาบาลโรงพยาบาลสภากาชาดไทย ระหว่าง พ.ศ. 2457-2477

ปีการศึกษา	จำนวน นักศึกษา	ภูมิลำเนา		อาชีพบิดา-มารดา/อุปการะ				
		กรุงเทพฯ ธนบุรี	ต่างจังหวัด	สามัญชน	ข้าราชการ พลเรือน	ข้าราชการ ทหาร	เจ้านาย	อื่นๆ
2457	26	21	5	19	4	2	-	1
2458	13	9	3	8	5	-	-	-
2459	9	6	3	5	4	-	-	-
2460	15	9	5	9	6	-	-	-
2461	20	15	4	12	7	1	-	-
2462	36	29	7	20	5	7	3	-
2463	34	12	11	15	5	3	1	-
2464	16	11	5	9	5	2	-	-
2465	18	15	4	6	7	4	2	-
2466	27	19	8	17	4	6	-	-
2467	22	18	4	11	8	2	1	-
2468	18	12	3	5	6	6	-	-
2469	20	13	7	9	8	2	-	-
2470	31	24	7	16	8	4	3	-
2471	21	15	4	6	8	7	-	-
2472	14	12	2	7	3	3	-	-
2473	24	16	8	7	8	7	2	-
2474	30	18	10	9	7	13	1	-
2475	53	31	21	17	10	22	2	2
2476	32	18	12	8	9	13	2	-
2477	11	3	2	5	2	3	-	1

ที่มา: ระเบียบประวัติักเรียนพยาบาลสภากาชาดไทยระหว่าง พ.ศ. 2457-2477

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง.

ตารางภูมิหลังของนักเรียนพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช ระหว่าง พ.ศ. 2457-2495

ปีการศึกษา	ภูมิลำเนา		อาชีพของบิดา-มารดา/ผู้ปกครอง			รวม
	กรุงเทพฯ-ธนบุรี	ต่างจังหวัด	เจ้านาย	ข้าราชการ	สามัญชน	
2457-2467	96	75	3	87	77	338
2468-2474	134	66	5	135	60	400
2475-2476	51	31	1	55	25	163
2478-2482	75	150	1	146	91	463
2483-2490	159	289	-	262	197	707
2487-2490	62	135	-	105	92	394
2491-2494	111	162	-	129	146	548
2495	22	34	-	30	26	112

ที่มา: ระเบียบประวัติของนักเรียนพยาบาลของศิริราชพยาบาล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2457-2495

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ.

การฝึกหัด คนพยาบาลประกาศนียบัตร

การจัดหลักสูตรคนพยาบาลประกาศนียบัตร เกิดขึ้นจากความดำริของกรมศึกษาธิการ เพื่อฝึกหัดผู้ทำหน้าที่พยาบาลที่รู้หลักการพยาบาลที่ถูกต้อง เนื่องจากเดิมผู้พยาบาลคนไข้ตามโรงพยาบาลนั้น เป็นเพียงลูกจ้างที่ไม่มีความรู้ในหลักการพยาบาลอย่างไรเลย และไม่เข้าใจว่าการพยาบาลนั้นมีหน้าที่อย่างไร ดังนั้นกรมพยาบาลจึงได้คิดการฝึกหัดขึ้นในปี พ.ศ. 2449 โดยผู้สำเร็จหลักสูตรจะได้ประกาศนียบัตร เรียกว่าคนพยาบาลประกาศนียบัตร รับเข้าทำงานในโรงพยาบาลศิริราช ได้รับอัตราเงินเดือนระหว่าง 50 - 80 บาท ระเบียบการรับสมัครระบุไว้ว่า ผู้สมัครต้องเป็นชายอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี เมื่อสมัครแล้วจะต้องเข้าสอบไล่วิชาสามัญก่อน ขณะที่เรียนอยู่นักเรียนจะไม่ได้รับเงินเดือนเหมือนนักเรียนแพทย์และพยาบาลดตุงครรภ โดยกรมศึกษาธิการจะให้อาศัยกินอยู่กับคนพยาบาลในโรงพยาบาลนั้น

การฝึกหัดคนพยาบาลประกาศนียบัตรนี้ มีการจัดตั้งเพียงชั่วคราว คือเมื่อมีความต้องการคนพยาบาลจึงจะจัดสอนขึ้นและเมื่อมีคนพอใช้แล้วก็จะหยุดเพียงชั่วคราวเมื่อโรงพยาบาลแห่งใดต้องการคนพยาบาลจึงจะทำการ เปิดสอนจนเพียงพอแก่ความต้องการของโรงพยาบาลนั้น

หลักสูตรการฝึกหัดพยาบาล

1. วิชาสามัญ

- ก. หนังสือ ให้มีความรู้ในการ เขียนอ่านพจนานุกรมและกิจธุระสามัญ
- ข. ภาษา เพียงทำรายงานคนไข้ได้
- ค. เลข เรียนถึงบวกลบ คูณ หหาร และมาตรา ซึ่ง ทวง
- ง. บัญชี ให้ทำบัญชีและป้ายต่าง ๆ ในสิ่งที่ต้องทำให้หน้าที่

2. วิชาสามัญ

- ก. พิธีโอบอ้อม ถูบสรง เชบสำหรับใช้ในการ เกี่ยวข้องด้วยการพยาบาล เป็นต้น
- ข. สุขวิทยา ให้พอรู้จักเหตุผลคุณสมบัติของโรคภัยที่ควรรักษาความสะอาด แก่คนไข้ เครื่องใช้และสถานที่
- ค. การตรวจไข้ ให้รู้จักอาการไข้พอแก่ที่จะใช้ และหัดพยาบาล โรคต่าง ๆ ทั้งหัดปลูกฝีด้วย

3. จรรยา

- ก. มั่นต่อคำสั่ง ผู้พยาบาลจะต้องตรงต่อคำสั่ง ไม่ว่าจะต่อหน้าหรือลับหลัง ปฏิบัติตามข้อบังคับ ตรงต่อเวลา ทำตามคำสั่งไม่ให้ขาด ไม่ให้ผิด และไม่ให้เกิด คืออวดดี ห่านอกคำสั่ง
- ข. เอื้อเฟื้อ ต้องเอาใจใส่สั่ง เกต ตรวจตรา ดูแลไม่เพิกเฉย ไม่เกียจคร้าน
- ค. สุจริต ผู้พยาบาลต้องเป็นผู้สุจริตต่อคนไข้ และผู้อื่น ๆ คือ ไม่ลักขโมย ยักยอกสิ่งของของคนไข้และคนอื่น ไม่ทะเลยม ลอบรักกับหญิงคนไข้ หรือพวกพ้องญาติของคนไข้
- ง. เทียงธรรม ผู้พยาบาลต้องเป็นคนไม่ลำเอียง ด้วยอคติ 4 คือ ความรัก ความกลัว ความโกรธ ความหลง ในการต่าง ๆ ที่เกี่ยวแก่คนไข้ เช่น การพยาบาล การให้อาหาร เป็นต้น
- จ. เมตตากรุณา ผู้พยาบาล ต้องประพฤติกี่ต่อคนไข้ มีใจเมตตาแก่คนไข้ คือ ไม่ดูค่า หุมที และให้กระทำการรักษาพยาบาลโดยสภาพ ทั้งวาจา และกริยา ให้ช่วยเหลือคนไข้ในทางที่ถูกต้องโดยที่สุดที่จะช่วยได้

- ฉ. ความประพฤติ ผู้พยาบาลต้องประพฤติตนเป็นคนสุภาพ มีกิริยา
วาจาเป็นอันดี ต้องไม่ประพฤติตนเป็นนักแสดงหัวไม้ ไม่เล่นเบี้ย
ไม่กินเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่สูบบุหรี่ ไม่คบนักเลง และคนร้าย
- ช. ผู้พยาบาลต้องเป็นคนที่ ถี่ถ้วน ละเอียดละเอียด ไม่มั่งง่าย ไม่เป็น
คนประหม่าตื่นเต้น ค้ำยความสะกึ่ง สะเทือนในการที่เห็นคนไข้
อาการหนักหรือคนตาย ไม่กลัวผี และไม่มี ความรังเกียจสิ่งสกปรก
โสโครก มีความอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยทั้งปวง

ที่มา : หจช. ร.5 ศบ.59/14 เรื่อง "ตั้งโรงเรียนฝึกหัดคนพยาบาล"
(15 ส.ค. - 28 ก.ค. 2449)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ.

รายนามผู้สำเร็จหลักสูตร "คนพยาบาลประกาศนียบัตร"

รุ่นที่ 1. จบ ร.ศ. 125 - 126 (พ.ศ. 2450)

- | | |
|-------------|-------------|
| 1. นายเฉลิม | 2. นายเทิ้ม |
| 3. นายหลี่ | 4. นายโสภณ |
| 5. นายผิ่ง | 6. นายอ่วม |
| 7. นายพน | 8. นายเสริม |
| 9. นายรุ่ง | |

รุ่นที่ 2. จบ พ.ศ. 2459

- | | |
|--------------|------------|
| 1. นายทองสุข | 2. นายลำไย |
| 3. นายม้วน | |

รุ่นที่ 3. จบ พ.ศ. 2461

- | | | | |
|----------------|-------------|----------------|--------------|
| 1. นายยึก | 2. นายเล็ก | ปราโมช | |
| 3. นายวาสน์ | นาคชน | 4. นายโต๊ะ | นิยมจันทร์ |
| 5. นายส้ม | เกิดสมบูรณ์ | 6. นายจรวง | จุกะกานนท์ |
| 7. นายสัมฤทธิ์ | | 8. นายณิน | |
| 9. นายศิริ | | 10. นายจ้อย | |
| 11. นายสุข | | 12. นายสมบูรณ์ | |
| 13. นายทีโ | แย้มชาญยิ่ง | 14. นายสอน | (ถึงแก่กรรม) |

วันที่ 4. จบ พ.ศ. 2463

- | | | | |
|---------------|--------------|-------------|----------|
| 1. นายทองย้อย | (ถึงแก่กรรม) | 2. นายขวง | พุ่มสูง |
| 3. นายคLOY | อินทพร | 4. นายทองภู | วัฒนธรรม |

วันที่ 5. จบ พ.ศ. 2464

1. นายผล ทรัพย์พวง

วันที่ 6. จบ พ.ศ. 2465

- | | | | |
|-----------------|-------------|-----------|----------|
| 1. นายบุญเลื่อน | ปรักกมานนท์ | 2. นายพิน | งามละออ |
| 3. นายเที่ยง | | 4. นายชุม | อินทธรณี |
| 5. นายสมบุญ | บุรณศิริ | | |

วันที่ 7. จบ พ.ศ. 2466

- | | |
|------------|------------|
| 1. นายอรุณ | 2. นายแจ่ม |
|------------|------------|

วันที่ 8. จบ พ.ศ. 2467

1. นายมานิต

วันที่ 9. จบ พ.ศ. 2467

- | | | | |
|------------|---------|------------|-----------|
| 1. นายสวาท | สวาทเกษ | 2. นายชั้น | กลั่นช้อย |
|------------|---------|------------|-----------|

ที่มา : อนุสรณ์ 60 ปี โรงเรียนพยาบาลนครินทร์ ไม่ระบุเลขหน้า : 2500.

ประวัติผู้เขียน

นางสาวณัฐรuti ชนะชัย เกิดเมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ. 2504
สำเร็จการศึกษาศิลปศาสตรบัณฑิต(ประวัติศาสตร์) จากคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2525 เข้าศึกษาต่อในภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกัน



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย